

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSO

Toimintasuunnitelma ja sen osahankkeiden toteutumistilanne
26.9.2003 ja 1.4.2004

1. Luonnonsuojelualueiden ennallistaminen ja hoito

Päävastuu YM: luonnonsuojeluvalvoja Pekka Salminen, projektipäällikkö Mikko Kuusinen ja ylitarkastaja Matti Osara

Osavastuu MMM: ylitarkastaja Ville Schildt ja projektipäällikkö Antti Otsamo

Toteutustapa: YM:n asettaman ennallistamistyöryhmän mietintö valmistui maaliskuussa 2003; YM sopii Metsähallituksen ja alueellisten ympäristökeskusten tulosohjauksessa valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisten toimenpiteiden toteuttamisesta

Aikataulu: v. 2003-2007

Luonnonsuojelualueiden ennallistamista ja hoitoa selvittänyt ennallistamistyöryhmän mietintö "Ennallistaminen suojelualueilla" luovutettiin ympäristöministeriölle (Suomen ympäristö 618/2003) 6.5.2003.

Toteuttajaorganisaatiot: Metsähallitus alkaen vuodesta 2003 ja alueelliset ympäristökeskukset alkaen vuodesta 2004 sekä Metla ja Tapio

Resurssit: momentilla 35.20.22 v. 2003 1,0 milj. € v. 2004-2006 2,25 milj. €/v sekä Metsähallituksen liiketoiminnan tulot 1,2 milj. €/v vuosina 2003-2007

Yksityisten suojelualueiden hoitoon on varattu vuoden 2004 määrärahasta 550 000 euroa.

2. Luonnonsuojelualueiden perustiedon keruu

Päävastuu YM: Pekka Salminen ja Mikko Kuusinen

Osavastuu MMM: Ville Schildt

Toteutustapa: YM sopii Metsähallituksen tulosohjauksessa valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisten toimenpiteiden toteuttamisesta

Aikataulu: v. 2003-2006

Toteuttajaorganisaatiot: Metsähallitus ja Metla

Resurssit: momentilla 35.20.22 v. 2003 0,5 milj. € v. 2004-2006 1,1 milj. €

3. Luonnonsuojelubiologisen kriteeristön laatiminen

Päävastuu: YM: Mikko Kuusinen ja Pekka Salminen

Osavastuu: MMM: Antti Otsamo

Toteutustapa: Luonnonsuojelubiologisia kriteereitä pohtiva työryhmä aloitti toimintansa 19.12.2002 ja luovutti mietintönsä "Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman luonnonsuojelubiologiset kriteerit" ympäristöministeriölle (Suomen ympäristö 634/2003) 27.5.2003. Kriteereistä on laadittu esite v. 2004.

Aikataulu: kevät 2003

Toteuttajaorganisaatiot: Työryhmässä oli asiantuntijoita useista eri organisaatioista

Resurssit: Työryhmä työskenteli YM:n toimintamäärärahoilla. Kriteerityön MMM:ssä tehtävä työ toteutettiin metsäosastolla projektityönä.

4. Luonnonarvokauppa

Päävastuu MMM: ylitarkastaja Anna Rakemaa ja hallitussihteeri Kirsi Taipale

Osavastuu YM: ylitarkastaja Arto Tuominen ja Mikko Kuusinen

Toteutustapa: Luonnonarvokaupan kokeiluhanke käynnistyi Satakunnassa vuonna 2003. Luonnonarvokauppaa kokeillaan myös metsäluonnon yhteistoimintaverkoston kokeiluhankkeissa.

Aikataulu: v. 2003-2007

Toteuttajaorganisaatiot: Metla, metsäkeskukset, Tapio ja alueelliset ympäristökeskukset

Resurssit: momentilla 30.31.45 v. 2003-2007 0,2 milj. €/v ja momentilla 35.20.63 v. 2003-2007 0,2 milj. €/v

Luonnonarvokaupan kokeilua varten oli vuoden 2003 valtion talousarviossa varattu maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa 200 000 € (30.31.45) ja ympäristöministeriön pääluokassa samoin 200 000 € (35.20.63). Vuonna 2004 rahoitus jatkuu samalla tasolla.

5. Tarjouskilpailu

Päävastuu YM: Ylimetsänhoitaja Pirkko Isoviita ja Mikko Kuusinen

Osavastuu MMM: Ville Schildt

Toteutustapa: Kokeiluhanke käynnistyi v. 2004 itäisellä Uudellamaalla, Pohjois-Savossa ja Lapin läänin lounaisosassa.

Aikataulu: v. 2004-2007

Toteuttajaorganisaatiot: alueelliset ympäristökeskukset ja Metsähallitus

Resurssit: momentilla 35.20.63 v. 2004-2005 0,5 milj. €/v sekä Metsähallituksen maanmyyntituloja enintään 5,0 milj. euroa vuodesta 2005 alkaen (osahanke 7).

Vuoden 2004 valtion talousarviossa on varattu kokeilun aloittamiseen YM: n pääluokassa 500 000 euroa.

6. Luonnonhoitoalueet

Päävastuu YM: hallitusneuvos Hannu Karjalainen ja Mikko Kuusinen

Osavastuu MMM: apulaisosastopäällikkö Pentti Lähteenoja

Toteutustapa: Asiaa valmistellut työryhmä luovutti ehdotuksensa maa- ja metsätalousministeriölle sekä ympäristöministeriölle 17.12.2003. Ehdotuksesta pyydetään lausunnot v. 2004 aikana.

Aikataulu: v. 2003-2004

Resurssit: selvitystyö tehtiin ministeriöitten toimintamenomäärärahoilla

7. Metsähallituksen maanmyyntitulojen ja vaihtomaiden käyttö luonnonsuojelullisesti arvokaiden alueiden hankkimiseen

Päävastuu YM: Pirkko Isoviita ja Pekka Salminen

Osavastuu MMM: Ville Schildt

Toteutustapa: Ministeriöt sopivat Metsähallituksen kanssa valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisten toimenpiteiden toteuttamisesta maanhankinnan yhteistyöryhmän (MYTY) välityksellä

Aikataulu: v. 2005-2013 jatketaan v. 1996-2004 toteutettua luonnonsuojeluohjelmien alueiden hankintaa

Toteuttajaorganisaatiot: Metsähallitus ja alueelliset ympäristökeskukset

Resurssit: Metsähallituksen maanmyyntitulojen ja vaihtomaiden käyttö 5,0 milj. €v vuodesta 2005 alkaen

8. Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkosto - kokeiluhanke

Päävastuu MMM: ylitarkastaja Sinikka Jalasjoki, Anna Rakemaa ja Kirsi Taipale

Osavastuu YM: Pirkko Isoviita, Mikko Kuusinen ja Heikki Korpelainen

Toteutustapa: ministeriöt järjestävät valtakunnallisen tarjouskilpailun sekä sopivat metsäkeskusten ja alueellisten ympäristökeskusten kanssa kilpailun voittaneiden kokeiluhankkeiden hallinnoinnista

Aikataulu: v. 2004-2006

Toteuttajaorganisaatiot: metsäkeskukset, alueelliset ympäristökeskukset, metsänhoitoyhdistykset, ammattikorkeakoulut, yliopistot, riistanhoitoyhdistykset, Tapio ja alueelliset alueelliset ympäristökeskukset

Resurssit: momenteilla 30.31.45 ja 35.20.63 v. 2004 0,25+0,25 milj. € v. 2005 0,5+0,5 milj. € ja v. 2006 0,25+0,25 milj. €

Valtion talousarviossa vuodelle 2004 on tarkoitukseen varattu maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa 250 000 euroa ja ympäristöministeriön pääluokassa samoin 250 000 euroa.

9. Luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojeluohjelma

Päävastuu YM: Pekka Salminen, Pirkko Isoviita ja Mikko Kuusinen

Osavastuu MMM: Pentti Lähteenoja

Toteutustapa: YM valmistelee valtioneuvostolle tehtävän esityksen yhteistyössä MMM:n kanssa käyttäen hyväksi muista METSON toimenpiteistä saatuja kokemuksia ja toimintaohjelman arvioinnin tuloksia

Aikataulu: v. 2007

Resurssit: toteutetaan ministeriöitten toimintamenomäärärahoilla

10. Talousmetsien luonnonhoito

Päävastuu MMM: Pentti Lähteenoja, Anna Rakemaa ja Ville Schildt

Osavastuu YM: Pekka Salminen ja Pirkko Isoviita

Toteutustapa: ministeriöt sopivat tulosohjauksessa Metsähallituksen kanssa luonnonsuojelun kannalta arvokkaiden alueiden inventoinnin ja suojelun tehostamisesta; rahoituslain tarkistustyöryhmä asetettiin 22.1.2003 ja sen määräaika on 31.12.2003

Aikataulu: rahoituslain tarkistustyöryhmä v. 2003, Metsähallituksen toimenpiteet v. 2003-2004, ympäristötuki- ja luonnonhoitohankkeet v. 2003-2007

Kestävän metsätalouden rahoituslakiin lisättiin 1.7.2003 alkaen uusi 19a §, joka mahdollistaa rahoituksen käyttämisen luonnonarvokauppa- ja yhteistoimintaverkostokokeiluihin.

Metsähallituksen luonnonsuojelun kannalta arvokkaiden alueiden inventoinnin tulokset saadaan vuoden 2004 lopussa.

Valtion talousarviossa vuodelle 2004 on momentilla 30.31.45 1,2 miljoonana euronä lisäys METSO:n totetukseen.

Toteuttajaorganisaatiot: Metsäkeskukset, Tapio ja Metsähallitus

Resurssit: momentilla 30.31.45 v. 2004 1,35 milj. € v. 2005 1,10 milj. € v. 2006 3,35 milj. € v. 2007 3,6 milj. € ja Metsähallituksen erityiskohteiden kustannukset selvitetään vuoden 2004 loppuun mennessä

11. Koulutus, metsäsuunnittelu ja neuvonta

Päävastuu MMM: Anna Rakemaa ja Ville Schildt

Osavastuu YM: Pekka Salminen ja Heikki Korpelainen

Toteutustapa: MMM sopii alue-ekologisen suunnittelun kehittämisestä Metsähallituksen kanssa; metsäsuunnittelun ja metsänomistajien neuvonnan kehittäminen toteutetaan erillisinä hankkeina

Metsähallitus on sulauttanut alueekologisen suunnittelun osaksi luonnonvarasuunnitteluprosessia (sen ekologine tarkastelu). Ekologisen tarkastelun ohje on uusittu mutta ei vielä virallisesti hyväksytty.

Aikataulu: v. 2003-2005

Toteuttajaorganisaatiot: Metsäkeskukset, Tapio, Metsähallitus ja Metla

Resurssit: toteutetaan ministeriöiden toimintamenomäärärahoilla

12. Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt (10 §) ja laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

Päävastuu MMM: metsäneuvos Jouko Paloniemi ja ylitarkastaja Mikko Peltonen
Osavastuu YM: Hannu Karjalainen, Mikko Kuusinen ja Pertti Rassi

Toteutustapa:

- 1) Toteutetaan metsälain muutos erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskeväksi ennakkotietomenettelyksi.
- 2) MMM:n ja metsäkeskusten viranomaistoimen, syyttäjälaitoksen ja METE-kartoitusorganisaation yhteyksissä sekä viestinnässä painotetaan erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevien tulkintojen yhdenmukaisuutta. Asiaa käsitellään myös viranomaistoimen ja sidosryhmien retkeilyillä. METE-kartoituksen päätyttyä v. 2004 käynnistetään valmistelu metsälain 10 §:n alueellista soveltamista koskeväksi ministeriöasetukseksi.
- 3) MMM selvittää Metlan avulla, paljonko vahingoittunutta havupuuta voidaan jättää metsään ilman merkittävää tuhoriskiä

Aikataulu:

- 1) v. 2003

Metsälain 10 §:n mukaisten kohteiden ennakkopäätösmenettelystä lakiesitys annettiin eduskunnalle 18.9.2003.

- 2) Jatkuva vaikuttaminen tulkintojen yhdenmukaisuuteen

- 3) v. 2003

Metsätuhotyöryhmä luovutti muistionsa maa- ja metsätalousministerille 16.6.2003. Metsätuhotyöryhmä luovutti muistionsa maa- ja metsätalousministerille 16.6.2003. Metlan tutkimushankkeesta saadaan tietoa vahingoittuneen havupuun määrän vaikutuksesta seuraustuhoon vuoden 2004 loppupuolella. Metsätuhotyöryhmän esittämät muutokset metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annettuihin säädöksiin valmistellaan vuoden 2005 aikana.

Toteuttajaorganisaatiot: Metsäkeskukset, Metla ja Metsähallitus

Resurssit: toteutetaan ministeriöiden toimintamäärärahoilla

13. Monimuotoisuuden turvaaminen kuntien virkistys- ja ulkoilumetsissä sekä valtion retkeilyalueilla

Päävastuu YM: Jukka-Pekka Flander, Mikko Kuusinen ja Pekka Salminen
Osavastuu MMM: Ville Schildt ja Antti Otsamo

Toteutustapa: toimenpiteitä kehitetään erillisessä työryhmässä

Aikataulu: v. 2004-2007

Toteuttajaorganisaatiot: Suomen Kuntaliitto, metsäkeskukset, Metla, virkistysalueyhdistykset, Metsähallitus ja Tapio

Resurssit: momentilla 35.99.22 vuosina 2004-2007 yhteensä 0,5 milj. €

14. Tutkimus- ja selvitystarpeet

Päävastuu YM: Mikko Kuusinen, Pertti Rassi, ylitarkastaja Markus Alapassi ja Pekka Salminen
Osavastuu MMM: ylitarkastaja Matti Heikurainen ja Antti Otsamo

Toteutustapa: MMM koordinoi monimuotoisuuden tutkimusohjelmaa vuosina 2003-2007 sekä sopii Metlan kanssa metsien monimuotoisuuden seurantajärjestelmän kehittämistä; YM osallistuu monimuotoisuuden tutkimusohjelmaan ja suuntaa uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän (2001) ehdotuksen mukaisesti varoja erityisesti puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimukseen.

Aikataulu: v. 2003-2007

Toteuttajaorganisaatiot: Metla, SYKE, yliopistot, Metsähallitus sekä luonnontieteelliset museot ja muut tutkimuslaitokset, joille tutkimusvaroja myönnetään

Resurssit: momentilla 35.99.22 vuosina 2003-2007 yhteensä 12,0 milj. €

Vuoden 2003 alussa käynnistettiin Monimuotoisuuden tutkimusohjelma (MOSSE). Vuonna 2003 ohjelman kokonaisrahoitus oli yli 2 milj. euroa. Osana METSO-ohjelmaa ympäristöministeriön käyttöön osoitettiin vuodeksi 2003 miljoonan euron suuruinen määräraha puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimukseen. Vuonna 2003 määrärahalta rahoitettiin 17 lajitutkimushanketta.

15. Metsien suojelusäätiö

Päävastuu YM: hallitussihteeri Satu Sundberg ja Arto Tuominen
Osavastuu MMM: Sinikka Jalasjoki

Toteutustapa: YM laatii vuoden 2004 alkupuolella taustaselvityksen metsien suojelusäätiön perustamismahdollisuuksista (vastuuhenkilö suunnittelija Piia Väntsi). Selvityksen perusteella päätetään jatkotoimenpiteistä.

Aikataulu: v. 2004
Selvitys valmistuu kesällä 2004.

Resurssit: toteutetaan ministeriöiden tutkimus- ja toimintamäärärahoilla

16. Toimintaohjelman seuranta

Päävastuu MMM: ylitarkastaja Marjukka Mähönen, Pentti Lähteenoja ja ylitarkastaja Jouni Suoheimo
Osavastuu YM: Mikko Kuusinen ja Pekka Salminen

Viestintäpäävastuu MMM ja YM: Pekka Väisänen ja Anne Brax

Toteutustapa: toimintaohjelman toimeenpanoa seurataan metsäneuvoston jokaisessa kokouksessa ja seurannan tulokset liitetään KMO:n seurantaraportteihin (ks. Metsäneuvoston toimintasuunnitelma); Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen toimintaohjelman seurantatyöryhmä vastaa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman monimuotoisuusvaikutuksien seurannasta. Seurantatyöryhmä on asettanut tätä varten asiantuntijatyöryhmän 25.3.2003.

Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla oleva taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten seuranta on annettu Metsäntutkimuslaitokselle toimeksiantona marraskuussa 2003 ja seurannan suunnittelu ja toteutus on aloitettu.

METSOsta tiedotetaan ohjelma verkkosivuilla <http://www.mmm.fi/metso/>, METSONLEHTIÄ-uutiskirjeessä ja erikseen julkaistavissa esitteissä. Viestinnästä vastaavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö yhdessä.

Aikataulu: KMO:n seurantaraportit julkaistaan v. 2004 ja v. 2005; kokonaisarvio toimintaohjelman ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista laaditaan v. 2006 mennessä.

Toteuttajaorganisaatiot: Metsähallitus, metsäkeskukset, Metla, Tapio, alueelliset ympäristökeskukset ja SYKE

Resurssit: seuranta toteutetaan ministeriöiden tutkimus-, viestintä- ja toimintamäärärahoista.

17. Valtioneuvoston suositukset

Päävastuu MMM: Jouko Paloniemi ja Matti Heikurainen

Osavastuu YM: Mikko Kuusinen, Pertti Rassi ja Pekka Salminen

Toteutustapa:

- 1) Metsänhoidon suositusten tarkistaminen: Tapio toteuttaa yhdessä muiden metsäorganisaatioiden kanssa tarkistamistyön. MMM osallistuu hankkeeseen.
- 2) Linnuston huomioonottaminen metsien käsittelyn yhteydessä: Asia sisältyy metsänhoidon suositusten tarkistamiseen ja on liitettävissä ministeriön ja metsäkeskusten, Tapion ja Metsäntutkimuslaitoksen välisiin tulossopimuksiin.
- 3) Alue-ekologisen suunnittelun ja vapaaehtoisten suojelukeinojen käytön edistäminen tiedotuksella ja neuvonnalla kuntien, seurakuntien ja muiden yhteisöjen metsissä: Asiaa käsitellään MMM:n ja metsähallinnon viestinnässä ja sidosryhmäkontakteissa. MMM, Suomen kuntaliitto, Kirkkohallitus ja Metsähallitus pitävät asiasta neuvotteluja.
- 4) Etelä-Suomen metsien suojelutoimikunnan keskeisiksi arvioimien tutkimustarpeiden asettaminen etusijalle yliopistojen, tutkimuslaitoksien ja rahoittajien toiminnassa: ministeriö kiinnittää asiaan huomiota mm. Metsäntutkimuslaitoksen kanssa käytävissä tulosneuvotteluissa ja päättäessään yhteistutkimusmäärärahojen kohdentamisesta.
- 5) EU-ohjelmien hyödyntäminen rahoituskaudella 2000-2006: metsäkeskukset toimivat hankkeiden käynnistäjinä ja vetäjinä.
- 6) Uusien toimintamallien luominen pilottihankkeilla mm. yhteistoimintaverkoston alueilla: ?
- 7) Luonnonympäristön hoito ja maiseman ylläpitäminen yhdeksi EU-ohjelmatyön tavoitteeksi rahoituskaudella 2007-2013: ?

Aikataulu:

Kohdat 1),2) ja 3): v. 2003-2005

Kohta 4): v. 2003-2006

Kohdat 5), 6) ja 7): v. 2003-2006

1) Tapio laati vuonna 2003 metsänhoitosuosituksiaan täydentävän oppaat alikasvoskuusikoiden kasvattamisesta sekä juurikäpälalueiden metsän uudistamisesta.

Tapio laatii metsänhoitosuositusten luonnoksen metsänhoidon periaatteista tavoitteena puuntuotannon sekä luonnon- ja ympäristöhoidon menettelytavat vuoden 2004 loppuun mennessä.

Metsähallituksen uusi ympäristöopas (metsänhoidon suositukset) valmistuu keväällä 2004.

Toteuttajaorganisaatiot: Metsähallitus, Metla ja Tapio

Resurssit: Kohdassa 6) tarkoitettujen pilottihankkeiden lisärahoitustarve on € Muut toimenpiteet tehdään ministeriöiden toimintamäärärahoilla.